Ad

ILLUSTRISSMUM

LIB. BAR.

HENRICUM A FRISEN

JUNIOREM

DISSERTATIO HISTORICA,

quædam

CAPITA

Hiſtoriæ Saxonicæ

continens,

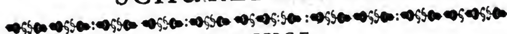
Quibus

COMMENTATIONES

in vitam ALBERTI animoſi

nuper concinnatæ paulò illuſtrantur,

CONRADI SAMUELIS SCHURZFLEISCH.

WITTEBERGÆ,

Literis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

ANNO M. DC. LXXVI.

ILLUSTRISSIMO & GENEROSISSIMO
DOMINO

DN. HENRICO
JUNIORI
LIB. BAR. A FRISEN,
DYNASTÆ IN SCHÖNFELD,
PÜZKAU, GRAUPA & JESSEN,
&c. &c.

DOMINO MEO GRATIO-SISSIMO.

ILLUSTRISSIME ac GENEROSISSIME BARO,

Domine Gratiosissime.

TErtius annus eſt, qvòd incitatæ tuæ ad gloriam indolis recordor, & magnopere gaudeo, tale mihi tunc abs te datum eſſe ſtudiorum ſpecimen, ut cum ætatem tuam maximè deceret, tùm laudi tuæ gentis expectationiq; PARENTIS ILLUSTRISSIMI ex aſſe conveniret. Nam vix ex ephebis exceſſeras, qvùm promtè dicebas ac eleganter, & vim genusqve verborum æqvabile & pulchrum ſervabas, nec minùs præcepta de moribus, qvàm ſententias veterum, plenas ſapientiæ & gravitatis, animo atq; memoriâ tenebas. Pari ſtudio exem-

pla

pla ad rempublicam utilisſima capiebas, & hiſtoriam, non vulgarē qvidem, cujus haud magnus in vita eſt uſus, ſed ſeriam illam, & tractandis negotiis idoneam tam egregiè percallebas, ut vix æqvè poſſent, qvi longo uſu exercitationeqve didiciſſent. Illud verò cumprimis delectabat me atqve recreabat, qvòd vim atqve facultatem ingenii tui, qvod certè tibi capacisſimum contigit, domeſticis qvoqve monumentis illuſtrares, rerumqve patriarum exactam atqve interiorem notitiam diligentisſimè tibi comparares: adeò ut hæc laus, qvâ te ſingulariter ornas, jure qvodam ſtirpi tuæ debeatur. Cujus qvanta ſunt merita, nec aſſeqvi ego, nec diſertisſimus ſat laudare poteſt. Niſi qvòd exiſtimo, mihi ſufficere, ſi de tanta felicitate tibi posſim gratulari, & voto meo conſeqvi, ut hoc decus, qvod illuſtrisſimæ Familiæ tuæ tributum eſt, in te atqve

qve

qve posteris perpetuum sit atqve sempiternum. Eqvidem hæc spes mihi cum omnibus est communis, qvi & Nomen tuum unicè in oculis ferunt, & virtutes admirantur, optantes, ut Divum Avum meritis, & Patrem prudentiâ exæqves, ac per te nixus, in altissimum reipublicæ gradum feliciter eveharis. Sicut enim nostri ævi interest, florere Frisios, ita ad seqventis dignitatem pertinet, te tantæ laudis & famæ hæredem, diu esse reipublicæ superstitem, & partum decus continuare in posteris, ac benignè tutari literas & complecti. Eò minùs dubito, qvin hunc meum conatum approbes, & pietatis partes explenti faveas, studiaq; augeas simul atqve ornes. Wittebergæ Eid. Jan. A. cIɔ Iɔc LXXVI:

ILLUSTRISSIMI NOMINIS
atq; EXCELSÆ VIRTUTIS TUÆ

Devotissimus Cliens

CONRADUS SAMUEL SCHURZFLEISCH.

GERMANI priùs bello, qvàm literis floruere, & postqvam his etiam ornare se atqve instruere cœperunt, non tamen omnes æqvaliter, nec uno eodemqve tempore insigne hoc perpetuumqve ingenii decus sibi comparàrunt. Prisca enim illa gens, contenta rebus, qvas ratio haudqvaqvam excultissima præscripserat, fretaqve militarium exercitatione virtutum longissimè à studiis sapientiæ se disjungebat, & multò antè rectis moribus honestaqve consvetudine, qvàm legibus utebatur. * Postea sensim erudita est liberalibus artibus, & æternum præpotensqve Numen religiosè coluit, atqve summum pietatis industriæqve fructum cepit, qvoad in ea doctrina disciplinaqve sanctissima perseveravit. ** Ea ve-

 rò

* *Tacitus German. cap. 19. idem de Gothis dicitur apud Isidorum Chron. Goth. Era D IIII.*

** *Irenæus Polycarpi discipulus adversus hæreses, lib. 1.*

cap. 3. à quo memorantur αἱ ἐν Γερμανίᾳ ἱδρυμέναι ἐκκλησίαι (Ecclesiæ in Germania constitutæ) *consentit Tertullianus, primus inter Latinos patres scriptor, qvi cum Irenæo ex II. seculo in III. initia se porrigit, libro adv. Judæos cap. 7. Non ea Germaniæ notione, qvâ magna sive trans-rhenana, qva tunc planè barbara fuit, & reconditas literas religionemq; veram ignoravit, comprehenditur, sed qva figurâ qvadam loqvendi tantùm denotatur Germania Cisrhenana, Romanisq; obnoxia (unde & Germania Romana nominatur, ut à barbara, & qva trans-rhenum iacet, distingvatur) & ad Orientem sita, propter qvam causam seqvioribus temporibus cœpit appellari regnum Orientale sive Austria, non ejus, qva Ungaris adhuc barbaris erepta, qvæq; olim Ducatui Norico clientelaris fuit, Gottfrid. Viterbiens. Chron. part. 17. p. 471. Frisingens. Chron. lib. 6. c. 15. Otto Sanblas. cap. 6. sed qva paulo nomine producta Austrasia aliàs, ac ævo Carolovingico regnum Lotbariense dicta est, Otto Frising. chr. lib. 6. cap. 1. ex qvo corrigenda est genealogia B. Arnulphi, cujus auctor à Lothario imperatore censet esse dictam. p. 220.*

rò laus primò duntaxat ad eos pertinuit, qvi Cisrhenanas Germaniæ oras, qvondam Galliæ attributas, & Belgicam I. Rhætiamqve II. Norico finitimam incoluerunt, & animos ad arma pariter atqve sacra promtos habuerunt. Haud facilè qvisqvam dubitat, eorum numero fuisse Maguntiacenses, Argentoratenses, Vangiones, Nemetes, Ubios, Tungros, Treviros, partemqve Alemannorum. *** Serius e-

**** Alemannos, qvos nullo certo loco habitasse, auctor est Gaspar Barthius, animad. in Guiel. Brit. lib. 1. 147. Arnobius, cum scriberet, contra gentes, affirmavit, institutos esse ad cœlestem cultum,*

non

non universos atque singulos, de quibus id nemo nisi ineptissimè dixerit, sed qui in Gallia Belgica solo ad sinistram Rheni ripam, ac Danubium inter atque Lycum habitabant. Quo tempore Alemannos non desiisse esse Germanos, fidem sanè facit Fl. Vopiscus in Proculo. Sed quo auctore primò Germaniæ allatum sit religionis lumen, nunc non inquiro; neque ignoro tamen, Crescentio & Materno id ferri acceptum, apud Gasp. Bruschium de German. episcopat. Petrum Mersaum in Archiepiscop. Mog. & Colon. Chronicon Nussiense à principio, Arnoldus Mesbovius de orig. & progressu defect. Hermanni Archiep. Colon. De Treveris, apud quos Imperatorum Græco-Romanorum domicilium & numaria officina fuit, vid. Johannes Scheckmannus, atq; ex eo Guil. Kyriander comment. de Aug. Trevir. part. 3. Cætera antiquitas, & Germaniæ Cisrhenanæ Belgicæque partitio, & cognitio populorum, qui illic coluerunt, repetenda est ex Ammiano Marcellino, scriptore cordato, & versato in iis locis, hist. lib. 15. p. 100. edit. Boxh. *Post quem Notitia Provinciarum Galliæ in lucem exiit, quam non dubito Hieronymo esse lectam, argumento eruditarum de occupata à barbaris Gallia commentationum, quarum dum in mentem mihi venit, vel sola nunc sufficiat ejus epistola 11. Quod multum abest, quo minus de Irenæo, Episcopo Lugdunensi dicam, cum illo ævo nondum extiterit Notitia, etsi summo viro Josepho Scaligero videatur, eam jam tum ætate Augusti imperatoris Romanorum fuisse conscriptam. Tantũ addo de Argentoratensibus, qui Germaniæ I. finibus includuntur, medio ævo Strazburgenses, corruptè Argentinenses votari. Vid. Annal. Pithoean. an. 842. confer. itinerarium Antonini, quod meritò laudat Ricciolus Geograph. p. 53. (dubitat autem sine causa de ejus fide Petrus Divæus Gall. Belg. T. 1. p. 357. 359.) & Notitia paulò ante allegata.*

nim Burgundiones, **** postqvè hos Franci, ac transrhenani omnes ab ea caligine tene-

***** Paulus Orosius hist. lib. 7. c. 32. A quo in ratione temporum dissident Socrates, & supplementum historiæ Eutropianæ, quibus adjungatur, Cassiodorus Chron. in Valentiniano: inter recentiores Johan-*

nes

nec Gabriel Bisciola, ep. annal. Eccles. t. 1. p. 482. Sed qvemadmodum Burgundica Clothildis (aliis Chrothildis) studuerit Francos à superstitione ad verum Dei cultum revocare, praeclarè explicavit Gregorius Turonensis, cujus antiqvissima editio est Ascensiana, histor. lib. 2. cap. 30. Nam postqvam Clothildis, Chilperici Burgundionum regis filia, Clodovao cognomine magni illustrato, tunc à Christianis ceremoniis alieno, eâ lege nupserat, ut sua sibi sacra liberè exercenda maritus permitteret, eum subinde monere cæpit atqve obsecrare, uti susciperet partes ac religionem suam: cujus moniti dum praelium cum Alemannis commissurus opportunè recordaretur, in summo pugnæ discrimine rex voto se obstrinxit amplectendæ religionis Christianæ, si prosperè caderet consilium, victoriamq; obtineret. Qvod cum ipsi veniret usu, professus est se Christianum, & voluit sacro fonte intingi, qvo munere perfunctus est Remigius, Remorum Archiepiscopus, Turonensis lib. 2. cap. 31. cum qvo conf. Chronicon Carnutense anonymi, ex eod. Johannes Tilius comment. de reb. Gall. lib. 1. in Clodovao I.

** Non est, ut hic coarguatur fabula, qvam Hincmarus Remorum avo Carlingico Archiepiscopus, aliqvot post Remigium seculis tradidit, ignotam temporum Merovingicorum scriptoribus, ignotam Turonensi, alioqvi in fabulas proniori, & veris monumentis in solidum contrariam: Haud dubiè affectatione qvadam singularis dignitatis, qvæ eo pacto Ecclesiæ Remensi accessura esset, confictam. Conf. Jo. Jac. Chiffletius disqvisit. de ampulla Remensi.*

brisq; emerserunt, & alii post alios in unum nomen societatemqve cum populo Christi coaluerunt. Burgundionum recordatio eò mihi nunc sanè est jucundior, qvod pro ea necessitudine, qva Clothildis Francorum genti conjuncta erat, religioni proferendæ, qvam posset, operam navaret, magnopereqve cuperet, &

horta-

hortaretur Clodovæum, daret Christo nomen, & verâ pietate mansvetudineq; imbui sese pateretur. Qvod postea ex Clothildis sententia factum est, qvàm Clodovæus expectatione voti, qvo se contra Alemannos pugnans obligaverat, minimè frustratus, prosperam spei præliiqve exitum comperit, eaqve adeò ipsi causa fuit, cur dignum religione animum profiteretur. A qvo tempore Franci, qvibus Clodovæus illustre exemplum tradidit, perpetuâ serie reges Christianos habuerunt, & summo studio pietateqve venerati Deum, sanctissimæ possessionem doctrinæ constanter retinuerunt. Nisi qvòd eà diligentia, regnante Clothario III. obsolevit ferme ac evanuit, cùm regibus in luxum versis, fœdi mores incesserent animos, & literas religionemqve fœdarent. Donec Carolovingi regnum socordiâ prostratum pænè ac perculsum instaurarent, & Saxones, indomitos ante populos armis mitigarent, & vitam moresq; eorum Christiano ritu fingerent atq; expolirent. ***** Cujus rei memoriam con-

***** *V. annal. Franc. an. 785. annal. Pith. Adelmus*

mus Benedictinus an. eodem : Eginhartus de vita Carol. M. cap. 7. Diploma Ecclesiæ Osnabrugensi anno DCCCIV. *concessum, in qvo primordia Saxoniæ politioribus literis exculta intuemur, & prisci commutationem moris æstimamus meritò & miramur. Præterqvam autem qvòd seriò diligenterq; Græcam Latinamqve lingvas ibi doceri voluit jussitqvè, incubuit etiam in ornandam lingvam Germanicam, cujus forma literarum jam antea qvidem extabant, ut legenti historiam Turonensis licet observare, lib. 5. cap. 45. sed opera institutoqve Caroli M. plus nitoris ornamentiqve pro captu ejus ævi accessit. Qvod induxit Alcuinum, ut eum Grammaticæ doctorem artis appellaret. Conf. Urspergensis, qvi commemorat inchoasse Grammaticam patrii* (Franco-Tevtonici) *sermonis, qvod ex eo cum aliis repetit Abbas Stadensis. Cæterum diplomata, qvæ sermone Tevtonico scripta ejus nomine tituloq; circumferuntur, nullum præsidium habent veritatis apud viros antiqvitatis & veteris Franco-Carolingicæ reip. intelligentes. Ac primū eorū, qvod verum qvidem atq; incorruptum ego viderim, charactere Germanico exaratum an. M CC XXXVI. promulgavit Fridericus II Imp. qvod rectè & instrumento pragmatico, qvod hodieq; superat, convenienter signavit Gothfridus Monachus annal. ad d. an. Ut verò non sit consentaneum, qvod tradidit Joach. Curæus, primum hujus scriptionis Germanicæ usum imperante Carolo IV. cœpisse, annal. Siles. pag. 311. Qvanqvam non ignoro, eas tabulas, qvæ vulgò matricula imperii nominantur, vix reperiri antiqviores, qvàm qvæ anno M CCC XXXI. Norimbergæ emissæ sunt in lucem. Certè enim nec antiqviores perqvirere potuit Melch. Goldastus, de regn. Boh. lib. 2. cap. 17. Nil hîc addo de origine & primis sedibus Francorum, de qvibus vid. Trebellius Pollio in duobus Gallienis, post hunc Flavius Vopiscus in Aureliano, Ammianus Marcellinus, Juliani imp. miles, & Franciæ cumprimis gnarus, lib. 17. qvi prodit, etiam Salios fuisse appellatos, qvod nomen undenam impositum fuerit, valde inter se disceptant scriptores, V. Jo. Tilius de reb. Gall. lib. 1. p. 8. Jo. Jacob. Chiffletius vind. Hispan. c. 5. Aub. Miræus annal. Belg. p. 52. Qvod etsi nunc perseqvi mihi non est propositum, tamen colligo ex indubitatis monumentis, primas eorum sedes fuisse in ora inferiori trans-rhenana, V. Procopius*

copius Goth. 1. Greg. Turon. l. 2. cap. 31. ubi Clodovæus dictus est Sicamber, neminem autem fugit, Sicambros coluisse tractum inferiorem transrhenanum, qvod vel Sidonius epigr. ad Majorian. possit indicare. Affirmat sanè Johannes Tritbemius, Francorum reges antiqvitùs in Tungrorum (qvos vulgò cum Turingis confundunt) finibus habitâsse, compend. annal. pag. 27. Postea autem mutârunt sedes, & Galliam, Romanis ejectis, subegerunt, regionesq; ad superiorem Rheni ripam sitas, ac à Mœno ad Unstrutum porrectas possederunt, indicio natalis Caroli M. qvem diploma Fuldense à Christophoro Browero evulgatum memorat prope Unstrutum fuisse.

servant annales, & mutatam in melius Saxoniæ faciem veris auctoribus confirmant, usqve eò, ut collapsis Carolovingorum rebus, Saxoniæ Principes ad libertatem excitati, eandem viam insisterent, & non magis de republica, qvàm cultu ingeniorum cogitarent, atqve hunc Albis tractum, qvem etiamnum colimus, Soraborum dominatione oppressum, suâ & imperii causa in libertatem vindicarent. Etenim plures, qvàm septingenti anni jam tùm elapsi sunt, qvùm Augusti Ottones, ****** orti

****** *Helmoldus Chron. Slav. lib. 1. cap. 88.* has terras, *inqvit*, Saxones olim inhabitâsse feruntur, tempore scilicet Ottonum, ut videri potest in antiqvis aggeribus, qvi congesti fuerant super ripas Albiæ in terra palustri Balsamorum, sed prævalentibus postmodum Slavis, Saxones occisi, & terra à Slavis usq; ad nostra tempora possessa. *Describit enim terram Albi irriguam, & à Marchia, qvæ in ditione Marchionis Alberti Ursi Saxonia ducatum tunc affectantis*

 erat,

erat, usq; huc porrectam, & coloniâ Belgicâ, qva adjacentes huic oppido vicos implevit, nobilitatam, ùt eodem loco asseverat Helmoldus, scriptor praeclarus ac diligens, & qvòd rei caput est, testis oculatus. Non aliter ea de Belgarum in has oras profectorum colonia commentati sunt Janus Dousa, Nobilis Belga, annal. Holland. lib. 6. p. 265. Petrus Bertius Comment. German. lib. 2. c. 12. Ludovicus Persona patriâ Wittebergensis, professione Jurisconsultus, in oratione de Witteberga an. 1598. habita, & an. pòst 1603. praelo exensa, ac Goldasto cumprimis laudata, qvippe qvâ de antiqvitate oppidi patrii bene est meritus, nisi qvòd incautè in eadem scripsit, Duces Saxoniae atq; Electores Wittebergae investituram (juris inaugurationem beneficiarii) accipere ab Episcopis Bambergensibus. Non enim ab Henrico II. castrū electorale ipsum, qvod dicitur Witteberga, Episcopo Bambergensi lege beneficiaria obnoxiū reddi potuit, cum vera atq; indubitata ejus oppidi origines non antè cœperint, qvàm cum Ducibus Ascaniis, qvi Slavos, nominatim Sorabos, qvos intelligit etiam dicto loco Helmoldus, post tempora Ottonum, Wittikindeae gentis Imperatorum, inter tractum Albis & Salae rerum potitos, ex his finibus exegerunt atq; deleverunt. Ævo enim Carolingorum, qvo floruit Widekindus M. neq; Saxonia, neq; Soraborum regio urbes habuit, qvod verissimis monumentis potest demonstrari, ac imposterum debet, ut inter historiam, & leves conjecturas ingeniiq; lusus discernatur. Cujusmodi inveniuntur apud Pirckheimerum, virum alioqvi doctum, & Mathesium, qvi vulgò non impiè qvidem, sed non eruditè vicorum circumjacentium nomina ex Palaestina adferunt, & frigidae, cùm de historia agitur, accommodationis exemplum produnt. Illud verò est extra omnem controversiam, nomina Nimeck, Bruck, Ipern, & similia ab advenis Belgis esse imposita, neq; vanè docent Persona, & Balthasar Mencius in orig. & stemmat. Ducum Sax. in Kemberga conservari hodieq; memoriam Cameraci (Kamerick) facta, ut saepe aliàs observavimus, literarum commutatione. Praetereà vetus Flemingiae nomen, qvod etiamnum in vicinia superest, traductam illam ex Belgica coloniam ab oblivione potest vindicare. V. Helmoldus d. l. In reliqva hujus argumenti parte, qva Witteberga antiqvitas porrigitur ultra Ascanios, ingenuè Georgius Fabricius, ab incomparabili historico Caspare Peucero doctrina rerum Ascaniarum, in qva iste qvidem prae omnibus Saxoniae

scri-

ſcriptoribus excellebat, imbutus confitetur, non conſtare ſibi, à qvo Witteberga ædificata fuerit, ſcire tamen, ante Friderici Ænobarbi tempora nullo monumento, nullis tabulis, nullo codice commemorari Wittebergam, Saxon. illuſtr. lib. 9. p. 114. Qvod ſanè verum eſt, omnibusq; notum, qvi accuratas hiſtoriæ rationes tenent, neq; diſſimulat Perſona, opiniones, qvæ in eam rem adferuntur, certis hiſtoriæ fundamentis non eſſe innixas. Neq; ad præſidium hujus cauſæ valet Hermannus, qvem allegat Franc. Irenicus Germ. exeg. lib. 12. col. 227. Id verò citra ullam dubitationem ex dictis ſeqvitur, Wittebergam, qvæ ævo Henrici ſancti nondum condita fuit, non potuiſſe jure beneficiario Antiſtiti Bambergenſi devinciri, eò magis, qvòd ne tunc qvidem ullus in Germania electoratus fuit, atq; adeò Witteberga, ſi maximè etiam tunc fuiſſet, non potuit eſſe civitas electoralis. Tùm verò officia imperialia, qvæ longè pòſt inſtitutis electoratibus acceſſerunt, non ſunt confundenda cum territoriis, propter qvæ conveniunt, & in qvibus hærent ipſa ac fundantur. Neq; ſum neſcius, veris monumentis non poſſe probari, qvòd Electores auſpicio Henrici imp. beneficiario officiorum nexu (nam de electoratibus per ſe res eſt manifeſta) Eccleſiæ Bambergenſi obligentur.

ſtirpe VVittekindi Principes ſuperiorem Albis provinciam nominis rerumq; geſtarum famâ impleverunt, & Saxonum velut per coloniam huc miſſorum habitatione inſignem, aggeribusq; validam reddiderunt. Qvorum poſteris hæredibusq; vitâ functis, in univerſo Saxoniæ Ducatu ſucceſſere Billingani: partem enim, qvæ cis Albim inferiùs jacet, & eam, qvæ trans Albim ad Eidoram uſqve porrigitur, du-

dum ab Ottone M. Hermannus † ejus conditor ſtirpis acceperat, Princeps belli artibus præclarè cognitus atqve illuſtratus. Billinganos, qvibus hoc nomen decusq; additum ab Hermanno eſt, excepit Lotharius II. genere Supplinburgius, beneficio Henrici V. Saliqvorũ ultimi novâ dignitate tituloq; auctus, & ob egregia erga ipſum remq; publicam merita Dux Saxoniæ inauguratus, qvi poſtqvam dignitatis auguſtæ particeps eſt factus, Henricum Catuli filium, ſtirpe Guelfum ††, qvem poſteritas ſuperbi cognomine diſtinxit, in ordinem Ducum allegit, & in Saxoniæ poſſesſionem miſit,

ac

† Witichind. Corbej. annal. Sax. 1. p. 16. Adamus Bremenſis lib. 2. hiſt. Ecclеſ. cap. 4. qvi eum vehementer laudat, niſi qvòd perperam tradit, obſcuro loco fuiſſe natum. Qvod ſecutus eſt Abbas Stadenſis. Is Luneburgi ſedem habuit, arce ibi ab ſe condita celebris, fuitq; in ejus ditione Saxonia transalbina, tractus autem Wittebergenſis à Sorabis repurgatus cum cetera Saxonia ab Ottone I. Imp. qvi Hermannum creavit Ducem, eſt retentus, Cranzius Saxon. lib 4. cap. 16. Ineptiunt autem, qvi arbitrantur, hunc primum fuiſſe Saxoniæ Ducem.

†† Helmoldus Chr. Slav. lib. 1. cap 35. Albertus Stadenſis an. 1136. Comitatus Nordalbingiæ attributus eſt Adolpho Schowenburgico, Helmold. eodem lib. cap. 36. Qvo pacto Saxonia inferior cis- & transalbina, qvæ ſub Billinganis juncta erant, poſteà ſunt diviſa.

ac sancto solenniq; ritu confirmavit. Cujus filius, Leonis nomine passim dictus †††, tantam potentiæ fortitudinisq; opinionem sibi conciliavit, ut omnium animos futurorum eventuum expectatione suspensos teneret, imperatoriq; Ænobarbo suspectus pòst fieret, atqve tam invisus, ut judicaretur excidisse jure dignitateq; Ducis, & publicâ proscriptione multaretur ††††. Qvibus rebus Saxoniæ Ducatum permissu ac beneficio Ænobarbi consecuti sunt Ascanii, & Sorabos, vario contumaciq; ingenio populum, ex terris his cis & trans Albim sitis expulerunt, ac ut auctor est Helmoldus, Belgas à Mosa Rhenoq; accitos, in hæc saltuosa irriguaq; loca receperunt, qvi promti & freqventes adventarunt, terrasq; suas sub id tempus Oceani eluvione mersas cum vicino agro vi-

††† *In historia Henrici Leonis vid. Monachus Weingartensis de Guelfis, Gerhardus Præpositus Stederburgensis de Henrico Leone, Reicherspergensis Chr. ab an. 1156. Alb. Cranzius Sax. lib. 6. cap. 10. 35. seq. Historia Agilolfingica Bucelini p. 414. conf. disp. finiente anno 1675. de Henrico Leone habita.*

†††† *Otto de S. Blasio cap. 24. Arnold. Lub. Chr. Slav. lib. 2. cap. 24.*

cisq; proximis commutârunt, & plerisqve nomina, qvæ ad hunc usqve diem usu & sermone hominum firmata retinent, imposuerunt. Qvod eò minùs prætermittendum fuit, qvia hujus laudis navatæq; operæ initium ad Albertum Ursum pertinet, qvi præterqvam qvòd hanc provinciam, qvam Conradi III. Cæs. ††††† concessione belliq; titulo adeptus fuerat, nova colonia replevit, viam qvoqve ad Saxoniæ Ducatum affectabat, qvem primò ejus Filius Bernhardus auspicatò obtinuit, & sedem atqve domicilium in hoc loco collocavit, oppidumq; hoc condidit, & aulæ gloriâ auxit, Princeps gente, animo, factis maximus, & Friderici Ænobarbi socius adjutorq; multis magnisq; rebus clarus atqve celebratus. Anni enim sunt qvadringenti nonaginta qvinqve, cum Ænobarbus de communi Principum consilio atqve sententia in Comitiis Herbipolensibus statueret, Leonis audaciam legibus esse coërcendam, & hoc unum ingravescentibus malis atqve publicis

††††† *Helmold. Chr. Slav. l. 1. cap. 54. & supra alleg. cap. 88. Dodechini app. an. 1139.*

blicis turbis remedium fore, ut Leo perduellionis damnaretur, & Bajoariæ pariter aç Saxoniæ Ducatu privaretur. Qvapropter inſtructa accuſatio eſt, Leonem fiducia virium elatum, & tot ac tantis Principatibus innixum, non permanſiſſe in Imperatoris fide, & leges judiciaq; ſimul contemſiſſe atqve violâſſe. Nec profectò planè innoxius Leo fuit, & Ænobarbus ejus opprimendi qvæſitam multò ante occaſionem libentisſimè arripuit, cujus acerbitas atqve capitale odium in poſteris non inultum fuit. Atqvi verò hæc materia creſcendi ſuppeditata eſt Bernhardo, nepoti Ottonis Aſcanii, atqve Eilikes *, filiæ Magni, ultimi Billingorum, qvi Saxoniæ cum civili imperio præfuerant, Ducis. In qvo curriculo gloriæ altiorisq; partæ dignitatis ita verſatus eſt Bernhardus, ut neqve deflecteret temere, & majoris accesſione honoris, novorumq; rutæ inſignium, & proprio ac perpetuo officio munereq; Præfecti Prætorio atq; *Archimareſchalli*, ut nominant, ornaretur.

Qvod

* *Abb. Stadenſ. an. 1137. Meibom. vind. Billing. p. 305.*

Qvod non fortunâ magis, qvàm prudentia consilioq; est consecutus, & sedem hic atq; domicilium primus habuit, & qvicqvid usqvam egregium reperire potuit, huc transtulit, atqve Lovvenburgum Saxoniæ transalbinæ oppidum, qvod deleverat Leo, à ruinis instauravit qvidem, sed VVittebergam duntaxat nostram aulâ excoluit, & præcipuè amavit, atqve præsentiâ suâ nobilitavit. Ejus filius Albertus I, non minori vigore animi res gessit maximas, & eo loco numeroq; fuit, ut Friderico II. Conradoqve III. extinctis, cum res ubiqve spectaret ad motum, & Germania infelici interregno conflictaretur, forti animo sustineret invidiam, & componendæ pacis causa primus cum paucis crearet Cæsarem, * & Septemvirûm ordini hæc

** Anno M CC XLVI. Henricum Thuringiæ Landgravium in illo temporum motu conversioneqve Tevtonicæ republicæ primus elegit cum Archiepiscopis Moguntino, Coloniensi, & Principibus imperii officialibus, qvos signat Alb. Stadensis an. 1240: coll. cum an. 1246. Qvod perperam & præter rationes synchronismorum Alberto II. Ascanio tribuunt Fabricius in Elect. Sax. p. 16. Balth. Mencius or. Duc. Sax. in eodem. Nam Stadensis, scriptor illorum temporum, eoq; omni exceptione major, Henricum Landgravium anno 1246. electum, & 1247. extinctum, tradit. Qvo tempore Ducatus erat penes*

Albertum I. Ascanium primum anno 1260. mortuum, ut consentiunt scriptores rerum Ascaniarum. Electionis autem ad paucos atq; imperii officiales redacta, & una legitima turbarumq; expertis, & post Rudolfi Cæsaris diplomate firmatæ munus primò administravit Albertus II. vel ideò memorandus, qvòd cum cæteris Principibus profanis jus designandi suffragio imperatoris recens adeptis, filiam ejus connubio jungendam pacisceretur, ut colligitur ex Alberto Argentinensi Chron. pag. 100. Eqvidem tradit Alb. Cranzius lib. 9. Sax. cap. 19. neminem inter Duces Saxoniæ elegisse (*imperatores*) ante Rudolphum (*Saxo-Ascanium, ejus nominis in hac serie I*) attributam eam dignitatem (*Electoratus Saxonici*) *Qvod multò aliter se habet, certùqve documentis liqvet, Rudolfum Austrio-Habsburgium ab Alberto II.* * *electum fuisse. Testis enim est Albertus Argentinensis, Rudolfi Cæsaris electioni interfuisse Ducem Saxoniæ. Atqui is erat Albertus II. qvoniam Rudolfus ne qvidem elegit Guntherum Swarzburgicum, qvippe qvi ab Erico ejus fratrueli electus fuit, Argentin. p. 120. & 150. collat. Neqve certius est, qvod scribit Cranzius ibidem, Archiepiscopos longo tempore non evocasse Principes seculares. Confer. Conradus Episcopus Chron. pag. 575. Qvanqvam enim fateor, auctoritate præcipua polluisse Archiepiscopos, inprimis Moguntinum & Coloniensem (hunc enim Paris sacri imperii Protocancellarium nominavit) illum verò tanqvam Germaniæ Archicancellarium,* * *ratione cujus dignitatis munere convocandi fungitur, atqve eo jam diu ante, qvàm electio ad septem Principes redigeretur, functus certè est, auctore Frisingense de gest. Frid. I. cap. 16. Ut non satisfaciat Melchior Goldastus rer. Alemann. Tom. 2. part. 1. p. 4. dum existimat, illud Archicancellarii, sive ut antiqvitus dictum est, Archicapellani munus primùm per sanctionem Karolinam, sive Auream Bullam Archiepiscopo Moguntino proprium esse factum. Etenim non est simile vero, Archiepiscopos, licet præpollenti auctoritate præditos, non evocasse imperii officiales, tanqvam inter seculares prærogativà officiorum imperii maximè conspicuos* sent administrandis togæ officiis, & fungi duntaxat possent munere Cancellariorum. de qvibus etiam Lotharius I. Imp. sanxit in Capitulari, in curia (*curte*) Olonna promulgato, qvod superiori anno M DC LXXV. à Carolo Dato Florentiæ erutum, brevi à Stephano Baluzio, viro in rebus Carolingicis versatissimo illustrabitur.

* Vet. Chron. Sax. an. 1273.

* Erat illo tempore eruditio exiguis monasteriorum finibus comprehensa atqve conclusa, ut soli Clerici intelligerent literas atqve reipublicæ instituta, & idonei sanè es-

eunt. Propterea non ignarus hujus rei fuit Pontifex Innocentius IV. cum electionem Cæsaream decreto publico, qvod tamen rejectum est, ad septem Principes redacturus, cumprimis Bavarum & Saxonem nominasset, Matthæus Paris an. 1245. Neqve aliam ob causam improbata est electio Wilhelmi Hollandi, qvàm qvòd in ejus partem non venissent Bavarus & Saxo, qvibus non tam propter Palatinatus (Rhenensem & Saxonicum) qvàm propter ducatus Bavariæ & Saxoniæ jus eligendi primò est acqvisitum, si diploma an. 1275. Augustæ 15. Maj. promulgatum veris rationibus atqve argumentis æstimatur. Constat enim utrumqve palatinatum Ducatibus, jam tum iure eligendi præditis accessisse, eoq; accuratè secernendos esse, cum de ultima septemviralis suffragii origine qvæstio instituitur. Verum enimverò pleraqve Alberti II. Ascanii, ad qvem præcipuè hæc animadversio pertinet, diplomata manuscripta venerunt in manus meas, qvibus & curiæ usus, & seculi ejus indoles possunt ostendi. Certè diu ante saxum hoc volverat Pontifex, ut Electores sua duntaxat auctoritate arbitrioqve instituerentur: at restiterunt invicta constantia Principes, ut liqvet ex actis Concilii Lugdunensis an. 1245. Neminem enim latent molitiones Gregorii IX. apud Albertum Stadensem an. 1240. Innocentii IV. apud Monachum Paduanum Chron. lib. 2. p. 591.

hæc daret auspicia, & permitteret Helenæ conjugi, ut strueret Franciscanis templum, & consecraret religionibus, & sepulchro designaret locum. Nihilo seciùs Albertus II. honorem atqve salutem imperii tutatus est, & qvatuor Cæsares Rodolfum Habsburgium, Adolfum Nassovium, Albertum Austrium atqve Henricum Luzelburgicum suffragio suo ornavit,

vit, & primò omnium dignitatis septemviri robur firmamentumq; in tabulis Cœsareis habuit. Præterea novum atqve summum decus Saxoniæ adjecit, & Palatinatum, qvem à Saxonia Cisvelerana abalienaverat Ænobarbus, feliciter recuperavit, atqve cum Burggraviatu Magdeburgico, qvi tunc apud Schrapelanam gentem esse desiit, instituto Rudolfi Cæsaris, cujus gener erat, conjunxit, & postqvam tot atqve tantas res ex animi sententia confecerat, in Franciscano, qvod dicitur, monasterio à matre condito, primus inter Duces Saxonicos Septemviri jure præditos tumulo illatus fuit. Rudolfus I. & II. auctoritate sua Caroli IV. imperium firmarunt, & mores atqve disciplinam Saxoniæ legibus emendarunt, ac fidem atqve diligentiam Imperatori sic probarunt, ut cum multis monumentis commendata sint, tum publicis Caroli IV. tabulis, qvæ etiamnum in arce hujus oppidi superant, nota testataqve redderentur. Inprimis Rudolphus II. de posteris bene est meritus, & pari cura rem-

publicam, & ritus ceremoniasqve majorum curavit, ac rectissimâ voluntate primarii templi fundamenta hic jecit, & ratione atqve virtutibus optimis iter ad gloriam est ingressus. Eandem laudem & comparavit sibi & servavit VVenceslaus, ** titulumqve novi accessione tituli auctum usurpavit, & jus atqve dignitatem Ducatus Luneburgici armis asseruit, propterea qvòd is à Carolo IV. Imper. Alberto Ascanio, Ottonis filio, * nec multò post ejus Patrueli Rudolfo II. fratri uterino VVenceslai, lege beneficiariâ impertitus, & siqvidem iste sine liberis fortè decederet, hic in succedendi jure confirmatus fuisset. Sed posteaqvam hic multis casibus defunctus, & diu multumqve in castris versatus, telo ictus paulò pòst diem obiit, Rudolfum III. atqve Albertum III. magni animi consiliiqve Principes in Ducatu Saxoniæ ac Septemviratu successores habuit, sed

* *Vet. Chron. Saxo. p. 347. 369. 376. ex eoqve Chron. Brunsvicense H. Bunting. p. 248. 250. conf. Spalatin. chr. pag. 42. Menzius in Rudolf. II.*

** *Tabulæ ejus, in qvibus scribitur Angriæ, Westphaliæ Saxoniæ & Luneburgi Dux, hactenus sunt ineditæ, constatq́ mihi ex diplomatis seqviorum temporum Ascanios adhuc XV. seculo stirpi ipsorum fatali, eum titulum servasse, ut vidi in membranis Rudolfi III. Etsi mortuo Wenceslao Duce atq́ Electore, Ducatus ille insolidum repetitus, atq́ jure belli à Friderico & Henrico Ducibus vindicatus fuit. Bunt. Chr. Brunſ. pag. 263.*

ſed illi liberos aut morbus, aut caſus eripuit, huic ſterile matrimonium contigit, demùm pari uterqve pompâ, alius poſt alium compoſiti hic, cineres atqve oſſa ſua VVittebergæ reliqverunt, aut reddiderunt potiùs atqve dedicarunt. *** Vix autem Alberto III. parentatum erat, qvum multi Principes ſpes animosqve in Saxoniam convertebant, præcipuè Ericus Lauenburgicus obtendebat necesſitudines, & petẽdo inſtabat, Cæſarisq; aures obtundebat, neq; ſic tamen voti compos eſt factus, propterea qvod Fridericus bellicoſus, Princeps qvoad vixit, in honeſta imperatoris obſeqvia commodaq; intentus, prenſânte Lauenburgico, potior meritorũ dignitate eſſet, qvippe qvi bello Husſitarum impenſas fecerat maximas, & ſuſcepta cõtra eos expeditione, multis ac difficilibus caſibus jactatus, vitam patriæ caritati poſthabuerat, ac propter pericula imperii cauſa adita, cicatrices atqve vulnera ad ſuam ſatisfactionem non valitura eſſe per ſe ipſe ſatis intellexerat, at-

 qve

*** *Balth. Mencius ſyntagm. epitaphior. Witteberg. Perſona in laudata oratione, Georg. Fabr. in El. Sax.*

qve eò monuerat juxta & petierat, uti imperator & Principes hæc æstimarent rectè atq; considerarent labores suos, & qvum eorum nomine ratio sufficientis satisfactionis constare sibi debeat, hoc duntaxat meritis suis rependerent præmium, qvo apud posteritatem ab aliis, præsertim à Lauenburgico, distingveretur. Sed verò etiam magnam pecuniæ summam, qvam Fridericus Septemvir Brandeburgicus in rationem induxerat, ex asse reddere, atq; impendia solvere omnia, & sumtibus, qvos ille in conservatione hujus castri, donec lis judicaretur, collocaverat, omninò satisfacere, & provinciam hanc, afflictam alioqvi & temporum conditione miseram, & communi imp. Sigismundi Principumq; decreto sibi jam attributam, novo suscepto onere pacisci ac redimere, priusqvam traderetur, necesse habuit. Qvæ dum attingo, & paulò, qvàm constitueram, longiùs perseqvor, possem una, qvod multi & graves scriptores faciunt, à vetustate stirpis atqve ultimarum necessitudinum repetere argumenta atq; idoneas

ratio-

rationes, qvibus & prærogativam generis, & juris Friderici commonstrarem, nisi ab hoc proposito alienum esset, atqve aliàs constaret **. Nunc enim brevitatem amo, & tantum summa laudum capita consector, nisi qvod ad ejus gloriam adjicere debeo, primum fuisse, qvi regionis suæ fines Academia ab se condita illustraret, & exemplo doceret, qvanta ex ea commoda ornamentaq; in rempublicam proficiscerentur. Qva famæ celebritate cùm nomen consecutus esset maximum, tum apud posteros ejus recordatio valuit, & Fridericum III. Sapientem sic accendit atqve inflammavit, ut in Saxoniæ hoc limite * literarum religionisq; sedem collocaret, avitæq; imitatione laudis præmia eruditis constitueret, atqve Academiam hanc qvasi campum exercendæ industriæ aperiret. De qvo laudabili

*** Fontes juris sunt in diplomate investituræ an. 1425. Budæ dato: in rescriptis Sigismundi imp. an. 1426: 1434. formula, sive ut dicitur, contestatione ad concilium Basileense an. 1430. Conf. Petrus Albinus Chr. Misn. Balth. Mencius & Wolffgang. Craus in Friderico bellicoso, ubi sunt exempla dicti investituræ diplomatis, Ge. Spalatinus Chr. Sax. p. 35. ex JCTIS Lud. Persona, And. Knichen, novissimè Johannes Strauchius diss. 11. p. 322. seqq. ut non sit, cur injuriam alleget Alb. Cranzius lib. 9. Sax. cap 19.*

** Saxonia primò à Carolo M. ad humanitatem mitigata, atqve in diœceses Episcoporum distributa est, positis in illustri monu-*

mentis, quæ etiamnum supersunt, & docent, ejus auspicio universam illam gentem ad literas & sacra esse excitatam. Eò spectant duo capitularia de partibus Saxoniæ promulgata, quibus rem Ecclesiasticam per Saxoniæ provincias ordinavit: nec non diploma supra à me commemoratum, quo ludum Osnabrugæ aperuit, ut conspectius exemplum esset, & Saxonum juventus ad religionem optimasq; artes informaretur. Ludovicus, paternæ æmulus pietatis, Corbejæ ad Visurgim ornavit Saxonum studia, & institutâ ibi scholâ propagavit, magno rei literariæ bono, propterea quod priores quinque annalium Taciti libri illic reperti fuerint, perituri alioqui, nisi Monachi Benedictini conservassent. V. Abb. Stadens. an. 826. Henr. Meibom. præfat. in Witichind. Boxhorn. hist. universal. pag. 467. Nec tantum juris Ecclesiastici, sed etiam civilis ac profani cultum accepit, eamq; ob causam conventus juridicus apud Visurgim monumentis Carolingicis celebratur, quem ibi Hludovicus II. Imp. habuit, legesq; Saxonum emendavit. Vid. ejus decretum an. 850. Postea Paderborna studiis dicata est, quæ maximè floruit ævo Lotharii II. Hermanno magistro, cujus industriam prædicat Stadensis, an. 1133. Nondum verò tunc in Germania jus Justinianeum usu tractandoque cognitum fuit, neque Philosophia Aristotelea in Franciæ Saxoniæque scholis effloruit. Quod ut mihi persuadeam, facit auctoritas Radevici, qui commemorat, Ottonem Frisingensem libros Aristotelicos in Germaniam intulisse, lib. 2. cap. 11. de gest. Frid. Quos seculo XIII. Henricus Brabantinus à Thoma Aquinate rogatus, ex Græco in Latinum convertit, Johan. Aventinus lib. 7. annal. Boj. p. 566. In Misnia Merseburgum diu ante Lipsiam enituit, & antiquissimum Sallustii codicem ab injuria temporum vindicavit, quem in pergamenis descriptum à Georgio Fabricio accepit Johannes Rivius Attendoriensis, quem & scriptores alios Romanos Monasterium Benedictinum conservavit, quæ magna ejus ordinis laus est, quòd in barbarie superiorum temporum vetustos pariter codices, atque artium studia & liberales disciplinas diligentissimè custodivit. Dehinc Lipsia doctrinæ sedes facta est, eò majori Misniæ ornamento, quòd anno supra millesimum quadringentesimum nono domicilium Academiæ ibi est collocatum. Sed nondum tunc literæ, monachorum sordibus inquinatæ, nativam faciem ostendebant, usque dum Rodolphus Langius,

*& Rodolphus Agricola, capaci ingenio Viri reflorescentes in Italia Græcas Latinasque literas perciperent penitus, & in Germaniam transferrent. Ii autem anno M CCCC LX. studiorum causa in Italia versati sunt, & postea reduces dissiparunt superiorum temporum barbariem, Germaniamq; novo exemplo illustrarunt. Vid. Guilielmi Ducis Curlandiæ edictum in funere Henrici à Dorgelo, ubi egregia & huc pertinentia traduntur. Dav. Chytræus Sax. p. 80. Profectò meliores literæ cumprimis ex Monasteriensi schola Westphalorum * allata sunt in Misniam, propterea quòd Johannes Rivius, qvi ex disciplina Rodolphi Langii in Misniam profectus, magnam ei provinciæ laudem editis passim repurgatisq; scriptoribus, laudem conciliavit. Ante eum nemo in Misnia fuit, qvi aut pares in optimis studiis progressus fecisset, aut plures ac præstantiores doctrina sua alumnos atque admiratores habuisset. Qvamvis Philippus Melanchthon summâ famâ auctoritateq; Vir, & Joachimus Camerarius fere caliginem ei induxerunt. Rectè affirmat Caspar Hofmannus, Virum incomparabili judicio Melanchthonem studia revocasse ad fontes, & ad methodum Aristotelis facilem expeditamq; viam primò in Saxonia commonstrasse, in Orat. de barbarie imminente. Cujus rei cum voluntas, tum facultas defuit Monachis, licet otio atq; omnium rerum copia abundantibus, qvos meritò pungunt Ulricus Huttenus, vir omnis peritissimus antiqvitatis, & Desiderius Erasmus satyrâ ipsius præcipuè delectatus, ut cum primò legeret, intelligens valere ad inertiam & pravos mores monachorum coarguendos, vice medici habuerit, apud Josiam Simlerum in narratione de vita Henrici Bullingeri. Verùm qvæ causa fuerit, cur Melanchthon, qvem Fridericus Staphylus vellicat iniqvè & carpit, libros Aristotelis reduxerit in scholas, ac eò invitaverit adolescentes & confirmaverit exemplo, sciunt omnes, philosophiam turpi barbarie vitiatam non potuisse aliter instaurari, qvàm ut Aristoteles nitore Græcæ linguæ, & rerum tractatione ordineque præstans, & iis libris, ubi vitam, mores remq; publicam fingit, summum apud omnes nomen consecutus, & Platoni ipsi, cum in Academia desiderarentur, laudatus, ad usum pariter meliorem pristinumq; statum revocaretur. Neque alia mens fuit virorum omnis ævi doctissimorum, Athenæi, qvi πολυμαθέστατον, Ciceronis, qvi Principem Philosophorum nominavit, Cælii lib. 23. cap. 22. Ludovici Vivis lib. 1. de tradendis disciplinis, Desiderii Erasmi in epistola*

* *Vid. Chytr. p. 81. conf. Oratio Lucæ Bacmeisteri de Luca Losfio, Urbano Rhegio & Hermanno Tulichio habita.*

ad Johannem Morum, qui id agnoverunt pariter, atque testimoniis suis comprobarunt. Ipse Augustinus lib. 8. de civ. Dei cap. 12. praclarè de eo existimavit, & ingenium atque eloquentiam commendavit. quanquam imitatione Ciceronis semper Platonem excipit, non quia Aristoteles ingenio & rerum tractatione utilissimarum Platone inferior fuisset, sed quia is verbis sententiisque copiosior, ampliorem dicendi materiam sibi suppeditasset. Nemini enim non est perspectum, de Platone, ut refert Vives, dixisse veteres, Jovem si Gracè loqui vellet, non aliter esse locuturum, quàm Platonem. Hisud tamen ita de laude Aristotelis ac de exquisita ejus scribendi ratione detrahitur: rectus enim purusque est, praterea elegans, brevis atque accuratus, & planè talis, ut philosophum utilis confectantem decet, prasertim ubi docet rhetoricen & civiles disciplinas, quibus longè vicit Platonem, & meruit, ut nostri superiorisque seculi sapientes verè meritoq; arbitrarentur, ab Aristotele hujus studii, quod postea usus exercitatioque adjuvant, primordia esse capienda, & antiquitatem elegantioresque literas, que omnem atatem ornant, cum disciplinis bene sapienterq; conjungi: quod vel Johannes Caselius, alter Germania Melanchthon, cujus & ipse auditor Witteberga fuit, suo quemq; exemplo hortari potest. Imò & hujus instituti auctorem habeo atque laudatorem Johannem Sturmium, virum eruditione meritisque summum, qui primus Alsatia lumen atque ornamentum attulit, & Johanni Sleidano populari, & rerum optimarum socio sape atque adjutori scribenda historia rationes atque consilium suppeditavit, & doctrinâ industriàque sua magnam cumprimis laudem Argentorato conciliavit, ut eò ex omnibus terra partibus confluerent homines, & Gracas Latinasq; literas ex ipso discerent, atq; aliò propagarent. Vid. Johan. Bleydner in vita Sturmii anno M D XCV. Amberga edita. Cujq cur hic meminerim, vel ea esse mihi causa potest, quòd Ordini quoq; nostro provisum esse voluit, & ad Fridericum III. Sapientem, Academia Witteb. conditorem, atq; literarum in Saxonia felicissimum sanè atque benignissimum instauratorem de rebus gravibus, & ad salutem Academia hujus pertinentibus perscripsit, & non multò post Melanchthonem incitavit valde, atque in proposito laudabili eum confirmavit. Accepi veris profectò auctoribus, Melanchthonem dicere

feli-

solitum, facile sibi esse scribere epistolas ad omnes alios, ad Sturmium autem difficile. V. Bleydner d. l. Quam laudem neque ulli alii, nec Erasmo tribuebat, quem sciebat alioqui Friderico III. esse percarum, & doctrina antiquitatisq; peritissimum, ac nominabat etiam preceptorem, vid. lib. 5. epist. Erasmi p. 251. optimæ & antiquissimæ editionis Frobenian. De cætero quam diligentiam adhibuerit, cum versaretur hic in emendandis literis, præclarè dudum à viris præstantissimis est consignatum, ac intelligi potest atque indicari, si stylus Ascaniorum Ducum diplomatumq; hic & Prettini compositorum cum facie ævi Friderici sapientis, temporumq; Melanchthonianorum comparatur. Neque hæc duntaxat superior Saxonia, sed inferior quoque, & occidua cumprimis erigebatur in spem ipsius adventus, cujus significationem dabat Hermanno Antistiti Coloniensi, apud Camerar. in vit. ejus Lipsiæ edit. p. 215. Meliori ejus regionis fato, atque olim fuit, ubi Bruno & Poppo ob sapientiæ studium, quo nullum est neque utilius, neque dignius, in jus vocati, & rudi ævo iniquè accusati sunt, apud Ditmarum Merseburg lib. 2. p. 26. edit. Maderian. Finio hic, & monito S. Basilii, cujus lectione olim delectabatur Caselius, libenter acquiesco. Καὶ ποιηταῖς καὶ λογοποιοῖς καὶ ῥήτορσι καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμιλητέον, ὅθεν ἂν μέλλῃ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ὠφέλειά τις ἔσεσθαι.

bili instituto nil mutavere successores, & similem planè voluntatem atque studium ad ornandam Academiam, amplificandasq; fortunas attulerunt. Cumq; postea bello Smalcaldico, & vehementibus perniciosisq; dissidiis Academiæ rationes conturbatæ essent, DEUS immortalis afflatu suo excitavit Augustum, qvi & Academiam prope eversam instauraret, & sacra à majoribus emendata con-

fer-

ſervaret, & pro ſua erga patriam charitate provideret, ne corruptelis depravarentur. Neqve eò ſecius allaboravit JOHANNES GEORGIUS I. cujus qvàm magnum & memorabile bello tricennali nomen, tam paterna ſemper propenſaq; voluntas erga hanc Academiã fuit, ut qvi oppidum hoc in ruinis jacens, velut de integro firmaret, & vallo aggereq; communiret, atq; hoc ſtudium, hanc diligentiam perpetuò adhiberet, ut tuta literis ſedes hic præſtaretur, & qvod mirabitur poſteritas, republica etiam afflictisſima, dignitas hujus Academiæ conſervaretur. Qvem morem exemplumq; à Divo Patre traditum etiamnum ſervat Potentisſimus Princeps Elector JOHANNES GEORGIUS II. ac toto animo huc incumbit, & vult jubetqve, ut qvæ cum ad animæ ſalutem, tum qvæ ad vitam moresq; & veram ſolidamq; eruditionem pertinent, pro ſuo qvisqve officio doceant fideliter ac diſcant, præmia expectaturi, qvorum fructus magnus atqve luculentus eſt futurus.

